

Poliisihallituksen lausunto koskien hallituksen esitystä rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta

1. Lausuntopyynnöstä (VN/24194/2023)

Oikeusministeriö pyytää lausunto rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamista koskevasta HE-luonnoksesta (väkivaltakuvauksen ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa koskevat kriminalisoinnit). Esityksessä ehdotettaisiin, että raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapito säädettäisiin rangaistavaksi ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säädettäisiin törkeä tekemuoto. Törkeän tekemuodon säätäminen ankaroitaisi lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon rangaistuksia.

2. Hallituksen esityksen sisällöstä

Lainsäädännön muutosehdotus on kannatettava ja hallussapidon törkeästä tekemuodosta säätäminen on erittäin hyvä muutos.

Materiaalin runsaan määrän lisäämistä tulisi harkinta yhdeksi kvalifiointiperusteeksi. Rikoksen moitittavuuden ja haitallisuuden kannalta on merkityksellistä, onko rikoksenteikijän hallussa kymmenen vai kymmentuhatta videota.

Voidaan todeta, että on ongelma, jos ihmisillä on hallussaan kuva- tai videomateriaalia, jossa kidutetaan ja tapetaan ihmisiä. Kyseisen aineiston hankkiminen, hallussapitäminen ja levittäminen saattaa lisätä väkivaltaa, koska väkivallan kuvauksille on kysyntää. Laittoman kuva-aineiston hallussapitoa ja levittämistä koskevien rikosten esitutkinnassa poliisi kohtaa materiaalia, joka esittää lapsia. Koska väkivaltakuvauksen hallussapito ei ole kriminalisoitua, niin poliisilla ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka yleistä tällaisen aineiston hallussapito on. Mitä enemmän pystytään tekemään paljastavaa verkossa tapahtuvaa toimintaa, sitä enemmän saadaan selville verkossa tapahtumaa rikollisuutta. Nyt poliisin tietoon tulleet tapaukset ovat paljastuneet sattumalta toisen asian esitutkinnan yhteydessä. Usein tämä on tapahtunut seksuaalirikosepäilyiden esitutkintaan, jolloin esitutkinnassa on pohdittu kuva-aineiston hallussapidon motiivia, mm. seksuaalisen motiivin osalta.

Väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisoinnissa on lain käyttäjän kannalta sellainen epäloogisuus, että hallussapito määritellään toisin kuin lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan kuva-aineiston kanssa. Pääsyn hankkiminen väkivaltamateriaaliin ei siis olisi rangaistavaa (toisin kuin lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa), vaan lähtökohtaisesti materiaali pitäisi tallentaa omille laitteille. Hallituksen esityksessä (s.20) kuvataan vaihtoehtoja hallussapidon rajanvedon ja rikoksen täyttymisen osalta. Ensimmäisenä ja esitykseen kirjattuna vaihtoehtona on esitetty aineiston tallentaminen omalle laitteelle tai siten,

25.03.2025

Asiakirja: ID-25216339

Asia: POL-2025-26023

että tekijällä on pääsy muualla tallennettuun aineistoon tai säännökseen sanamuotoon kirjattava tarkoitustahallisuuden tunnusmerkki. Ensiksi mainittu vaihtoehto on kannatettava ja kuten esityksessä on todettu tarkoitustahallisuus ei sovellu kovin hyvin hallussapitoon liittyviin rikoksiin. Hallituksen esityksen perusteluihin olisi sen sijaan tullut kirjata nykyistä selvemmin se, mitä sähköisessä muodossa olevaan kuvaan käsiksi pääseminen tarkoittaa. Voiko esimerkiksi verkkosivun kirjanmerkin tallentaminen selaimelle olla sellainen toimi, joka täyttäisi rikoksen tunnusmerkistön.

Tämä voi aiheuttaa haasteita lain soveltamisessa. Perusteet kriminalisoida hallussapito ovat kuitenkin samat: materiaalin haitallisuus, materiaalin katselu saattaa lisätä rikollisuutta ja edistää väkivallan ihannointia, halutaan suojella lapsia altistumasta ko. materiaalille. Perusteena tälle on HE:ssä se, että ”esimerkiksi sosiaalisessa mediassa yleisten, konfliktialueilta välitettävien kuvatallenteiden katsominen ei tulisi sääntelyn piiriin”. Tämä perustelu on varmaan sinänsä ihan hyväksyttävä, mutta jos kyse on selvästi raaemasta väkivallasta kuin mitä elokuvissa ja tiedotusvälineissä yleensä esitetään, sellainen materiaali varmaankin ainakin länsimaisissa sosiaalisissa medioissa ei kyllä liikkuisi vaan se suodatettaisiin pois. Tämä tavoite voitaisiin sen sijaan saavuttaa jo HE:ssä olevalla toisella rajauksella, jonka mukaan säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät tiedonvälitystä palvelevat kuvat ja videot.

Tiedoksi: Poliisihallituksen esikunnan virkasähköposti
Poliisilakimies Visa Weckström

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi